

Vesihuoltolaitosten hankintojen vastuullisuustavoitteet

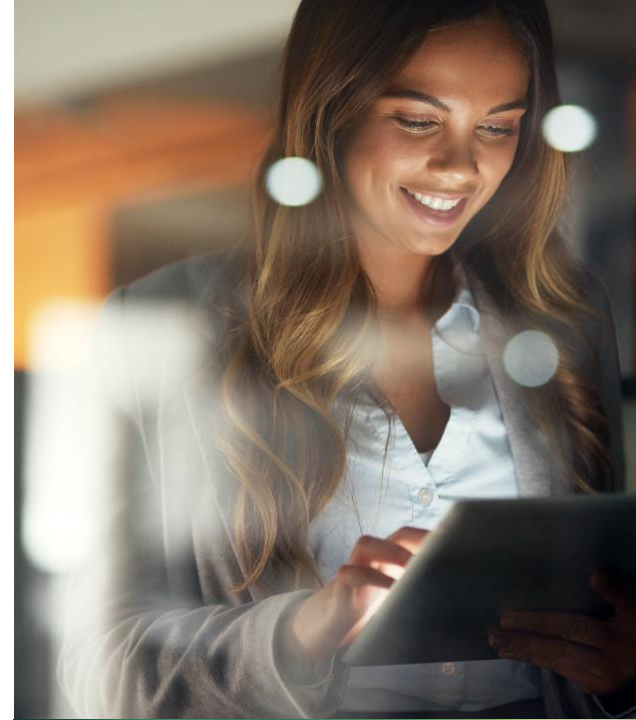
Tiivistelmä

AFRY FINLAND OY

Sisältö

1. Johdanto
2. Vastuullisuus ja ohjauskeinot
3. Vastuullinen hankintaprosessi
4. Vastuullisuustavoitteet ja -kriteerit
5. Verkostohankintojen erityispiirteet
6. Hankkeen vaikuttavuusarviointi
7. Keskeiset termit ja sanasto
8. Hankkeeseen osallistuneet tahot
9. Hankkeen yhteenveto

Hankkeen tausta ja tavoitteet

- Julkinen sektori hankkii tavaroita ja palveluja vuosittain noin 47 miljardilla eurolla. Määrä on noin 20 % bruttokansantuotteesta.
- **Hankintojen osuus** on arviolta **jopa 80-90 % vesihuoltolaitosten liikevaihdosta**. Vesihuoltolaitoksilla on kasvava tarve hankinnoille, jotka liittyvät esimerkiksi verkostojen saneeraukseen ja yhdyskuntajätevesidirektiivin mukaisiin käsittelymenetelmiin.
- Kaupungeilla ja kunnilla on usein omat hankintaohjeistuksensa, joissa ei suoraan viitata vesihuoltoon. Vesihuoltoalan tulee noudattaa näitä soveltuvilta osin. Lisäksi hankintaohjeistusten vastuullisuustavoitteet saattavat olla epämääräisiä tai niitä ei ole määritetty lainkaan.
- **Vesihuoltoala on keskeisessä asemassa kestävän kehityksen edistämisessä ja yhteiskunnan hyvinvoinnin turvaamisessa**. Alan vastuullisuustyö heijastuu paitsi puhtaan veden saatavuuteen ja ympäristönsuojeluun, myös laajempiin sosiaalisiin ja taloudellisiin vaikutuksiin.
- Voidakseen tehdä vaikuttavia päätöksiä hankinnoissaan, tulee **vesihuollon toimijoiden lisätä ymmärrystä** siitä, missä hankinnoissa vastuullisuus kannattaa huomioida ja miten.

Tämän hankkeen tavoitteena oli kohdentaa hankintaohjeistuksia vesihuoltosektorille sekä luoda listaus konkreettisista vastuullisuuskriteereistä eri tyyppisille hankinnoille. Lisäksi hankkeessa tehtiin kooste oleellisista lainsäädännön viitekehyksistä ja niiden vaatimuksista vesihuoltosektorille.

Sisältö

1. Johdanto

2. Vastuullisuus ja ohjauskeinot

3. Vastuullinen hankintaprosessi

4. Vastuullisuustavoitteet ja -kriteerit

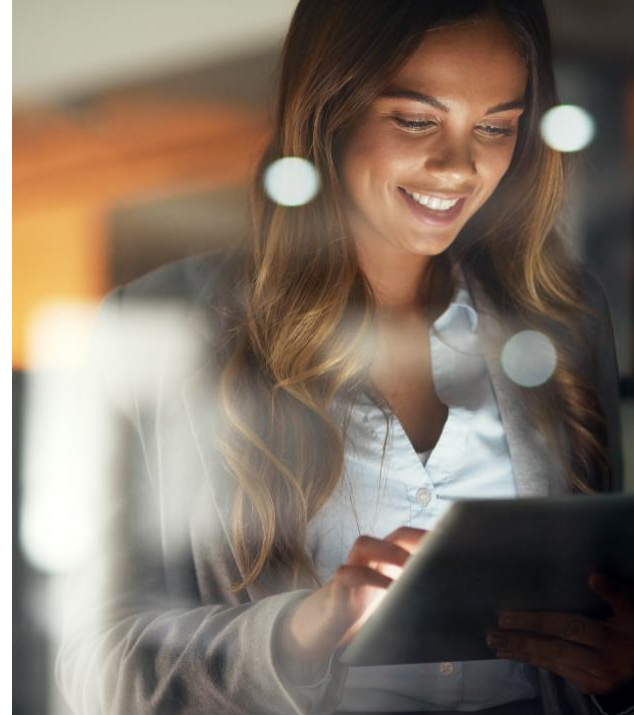
5. Verkostohankintojen erityispiirteet

6. Hankkeen vaikuttavuusarviointi

7. Keskeiset termit ja sanasto

8. Hankkeeseen osallistuneet tahot

9. Hankkeen yhteenveto

Vastuullisuus, kestävyys ja kestävä kehitys - Kolme käsitettä samasta asiasta

Vastuullisuus

- Toimintaa, joka tukee kestäväää kehitystä, aiheuttaa mahdollisimman vähän ympäristöhaittoja, kunnioittaa ihmisoikeuksia ja työoikeuksia, on eettistä ja hyvin johdettua sekä tuottaa taloudellista ja yhteiskunnallista hyvää.

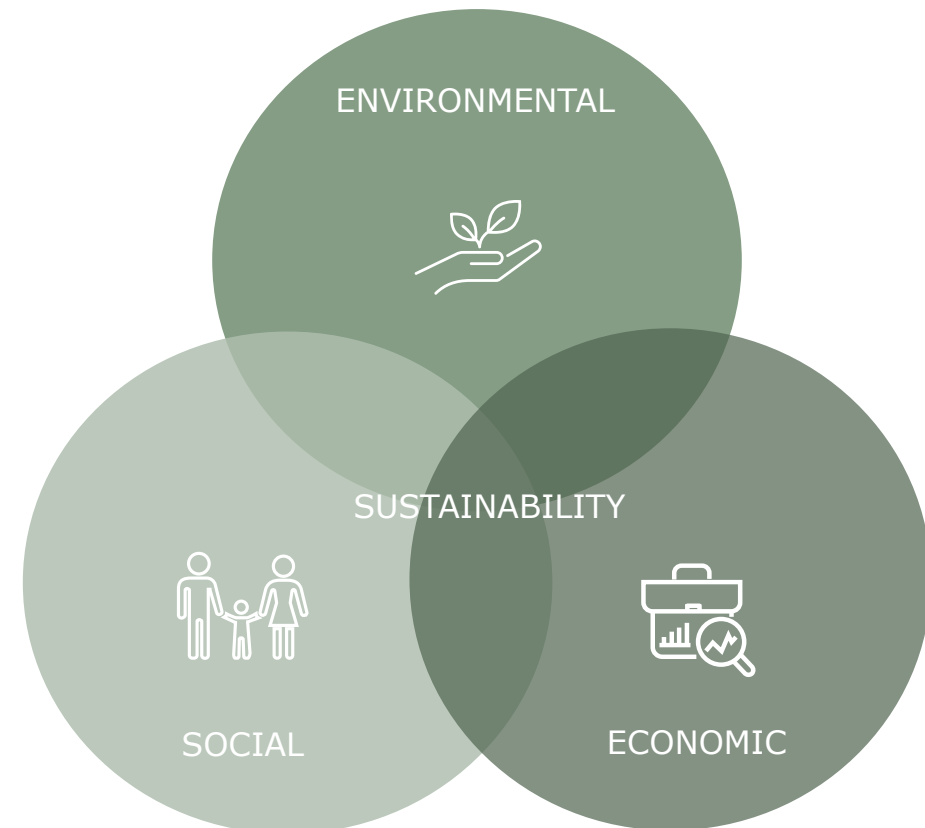
Kestävyys

- Kestävyys viittaa toimintaan, joka pyrkii täyttämään nykyisten tarpeiden lisäksi myös tulevien sukupolvien tarpeet.
- Se keskittyy resurssien kestävään käyttöön ja ympäristön säilyttämiseen niin, että luonnonvaroja ei ehtyisi ja ekosysteemejä ei tuhottaisi.

Kestävä kehitys

- Kestävä kehitys on laajempi käsite, joka kattaa sekä vastuullisuuden että kestävyiden näkökulmat.
- Huomioidaan ympäristö, ihminen ja talous tasavertaisesti päätöksenteossa ja toiminnassa. Näin pyritään turvaamaan nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet.
- Tähän tähtää myös YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet, SDG:t

KESTÄVYYSNÄKÖKULMAT

Erilaiset ajurit ja ohjauskeinot kannustavat vastuulliseen toimintaan

Lainsäädäntö ja sääntelyn kehittyminen

Talous ja rahoitus

Omistajien, sidosryhmien ja asiakkaiden vaatimukset

Riskienhallinta

Planeetan kolmoiskriisi ja globaalit kestävyysaasteet

Kestävien ja innovatiivisten hankintojen avulla **julkinen sektori** voi **tuottaa laadukkaampia palveluja, lisätä hyvinvointia ja kuntien elinvoimaisuutta** sekä **edistää myös vihreää siirtymää** ja tehdä **taloudellisesti järkeviä** hankintoja, joista syntyy vähemmän ympäristövaikutuksia ja jotka lisäävät kestävää hyvinvointia ja toimitusvarmuutta.

Vastuullisuus tarkoittaa vastuun ottamista ympäröivän yhteiskunnan, yhteisöjen ja luonnon hyvinvoinnin lisäämisestä

- Keskeisiä näkökulmia vesihuollossa vastuullisuuteen on mm. puhtaan ja turvallisen juomaveden toimittaminen, ympäristövaikutusten minimointi, yhteistyön tekeminen paikallisyhteisöjen kanssa avoimesti ja läpinäkyvästi sekä taloudellisesti kestävä toiminta.
- Vastuulliseen toimintaan ohjataan yhä enenevässä määrin lainsäädännön ja erilaisten regulaatioiden kautta niin kansallisella kuin EU:n tasolla. Lainsäädäntö kehittyy koko ajan ja sillä on vaikutuksia myös Suomalaisille vesihuoltolaitoksille.
- Oleellisia vastuullisuutta edistäviä viitekehyksiä ja niiden vaatimuksia vesihuollon toimijoille on mm. valmisteilla oleva kiertotalouslaki, kestävyysraportointidirektiivi (CSRD), EU Taksonomia, yritystoiminnan kestävää toimintaa koskeva huolellisuusvelvoitedirektiivi (CSDDD), ja muu EU:n ympäristövastuulainsäädäntö.

Vastuulliseen toimintaan ohjataan yhä enenevässä määrin lainsäädännön, regulaatioiden ja ohjauskeinojen kautta niin kansallisella kuin EU:n tasolla

- Alla on esitetty esimerkkejä vastuullisuutta edistävistä viitekehyksistä.

JULKISIA HANKINTOJA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

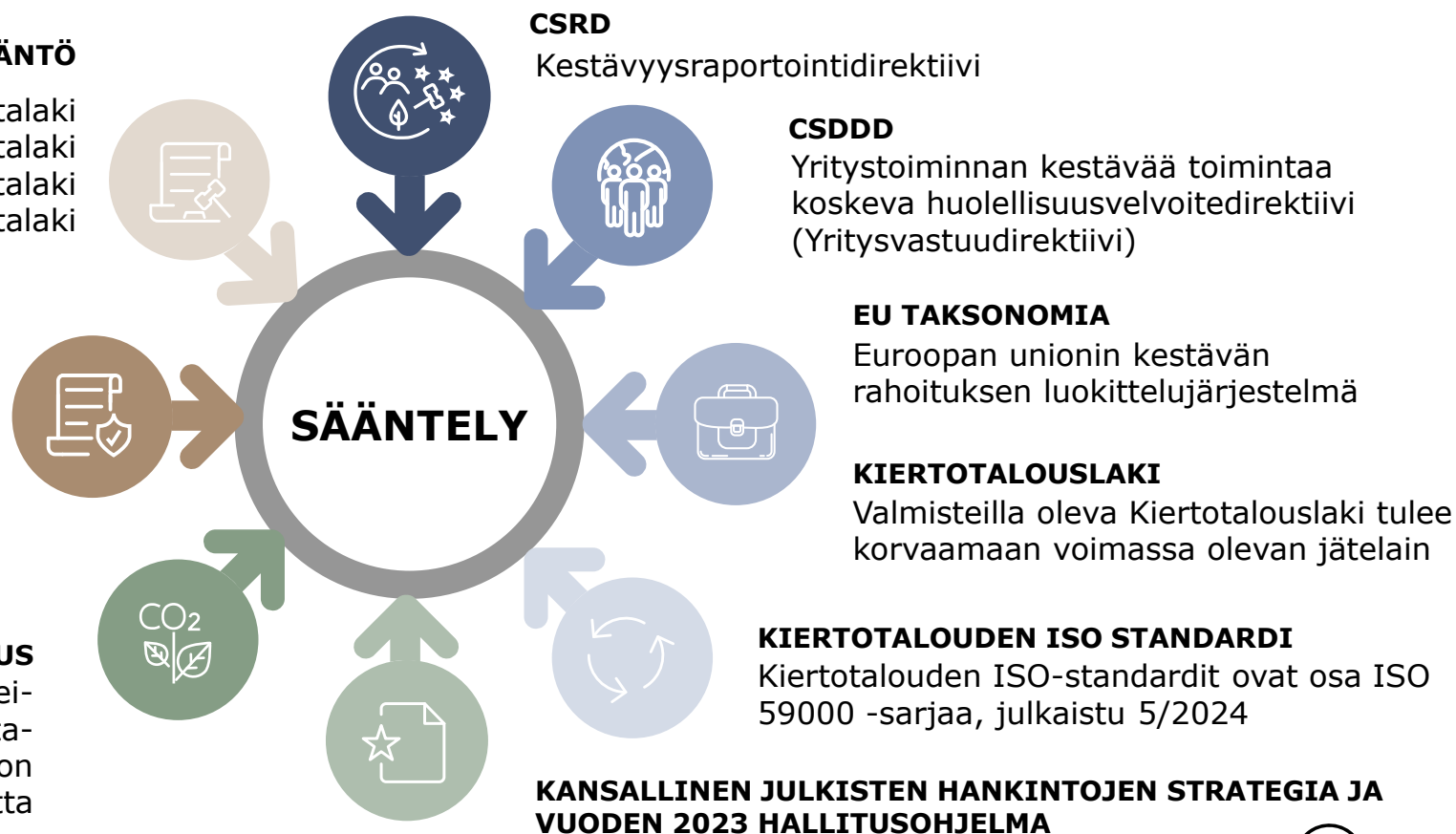
Hankintalaki
Erityisalojen hankintalaki
Puolustus- ja turvallisuushankintalaki
Kuntalaki

JULKISTEN HANKINTOJEN EKOLOGISET TAVOITTEET -HANKE

Kansalliset tavoitteet vuoteen 2035 vaikuttavuudeltaan merkittävimmille hankintakategorioille hiili- ja luontojalanjäljen pienentämiselle ja/tai vähentämiselle sekä kiertotalouden edistämiseksi

NETTONOLLA-ASETUS

Asetus velvoittaa soveltamaan tiettyjä ei-hintaperusteisia kriteereitä julkisissa hankintamenettelyissä, joissa nettonollateknologia on osa hankinnan kohdetta

Yhdyskuntajätevesidirektiivi ja Hyvän Vesihuollon Kriteerit ohjaavat myös vesihuoltolaitoksia vastuulliseen toimintaan

YHDYSKUNTAJÄTEVESIDIREKTIIVI

- **Ravinteiden poistovaatimukset:** Direktiivi tiukentaa ravinteiden, kuten typen ja fosforin, poistovaatimuksia. Suurten, yli 150 000 asukasvastineluvun (avl) laitosten on saavutettava tietyt poistotasot porrastetusti vuoteen 2039 mennessä.
- **Mikroepäpuhtauksien poistovaatimukset:** Direktiivi asettaa vaatimuksia mikroepäpuhtauksien, kuten lääkeaineiden ja kosmetiikan jäämien, poistamiseksi. Suurten puhdistamoiden on otettava käyttöön lisäkäsittelyä mikroepäpuhtauksien poistamiseksi, ja näiden kustannuksiin osallistuvat myös kyseisten tuotteiden tuottajat laajennetun tuottajavastuun periaatteen mukaisesti.
- **Energianeutraaliuden tavoitteet:** Direktiivi edistää energianeutraaliutta asettamalla tavoitteeksi, että yhdyskuntajätevedenpuhdistamot tuottavat kuluttamansa energian vuoteen 2045 mennessä.
- **Toimittajien sitoutuminen lakisääteisiin vaatimuksiin:** Direktiivi ei suoraan mainitse toimittajien sitoutumista, mutta laajennettu tuottajavastuu edellyttää tiettyjen tuotteiden, kuten lääkkeiden ja kosmetiikan, tuottajien osallistumista mikroepäpuhtauksien poistokustannuksiin.
- **Raportointi ja ympäristövaikutusten seuranta:** Direktiivi asettaa velvoitteita jätevesien seurannalle ja riskinarvioinnille, mukaan lukien terveysmuuttujien, kuten virusten, seuranta sekä ympäristö- ja terveysriskien arviointi.

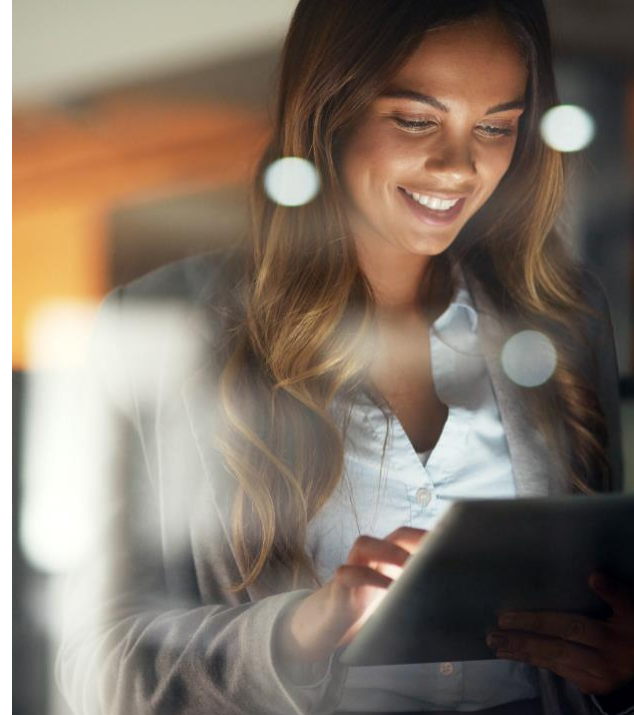
HYVÄN VESIHUOLLON KRITEERIT

- Hyvän vesihuollon kriteerit määrittelevät laadukkaan vesihuoltopalvelun keskeiset osa-alueet ja niiden kriteerit. Kriteerit on jaettu kolmeen pääkategoriaan:
 - Turvallinen ja toimintavarma
 - Laadukas vedenkäsittelyprosessi,
 - ajantasainen varautumis- ja valmiussuunnittelu sekä kriittisten asiakkaiden ja poikkeustilanteiden viestintä
 - Kustannustehokas ja organisoitu
 - riittävät henkilöstöresurssit
 - suunnitelmallinen omaisuuden hallinta ja operointi
 - läpinäkyvä talouden hallinta ja hankinnat
 - Kestävä ja kehittyvä
 - jätevesien käsittelyn ympäristökuormituksen minimointi
 - energiatehokkuus
 - suunniteltu
 - läpinäkyvä asiakaspalvelu
 - viestintä

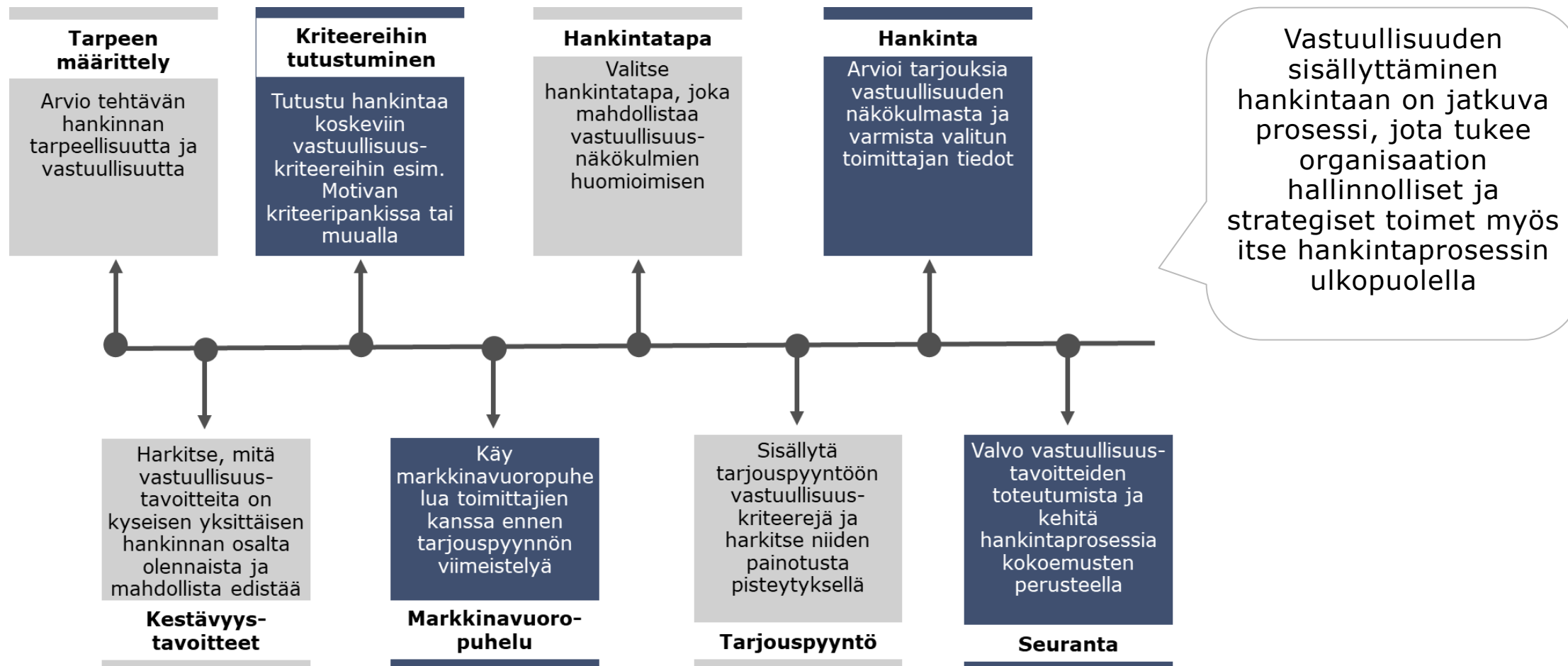

Sisältö

1. Johdanto
2. Vastuullisuus ja ohjauskeinot
3. Vastuullinen hankintaprosessi
4. Vastuullisuustavoitteet ja -kriteerit
5. Verkostohankintojen erityispiirteet
6. Hankkeen vaikuttavuusarviointi
7. Keskeiset termit ja sanasto
8. Hankkeeseen osallistuneet tahot
9. Hankkeen yhteenveto

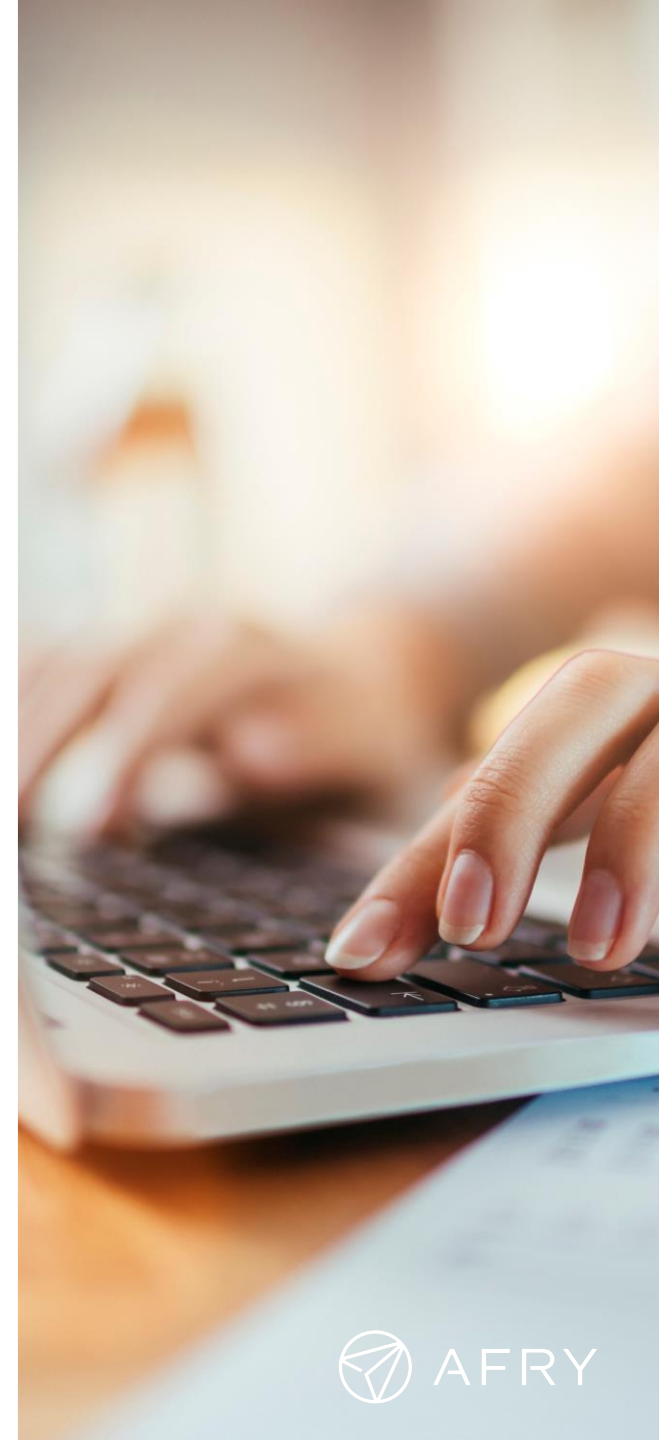

Vastuullisen hankintaprosessin vaihteita

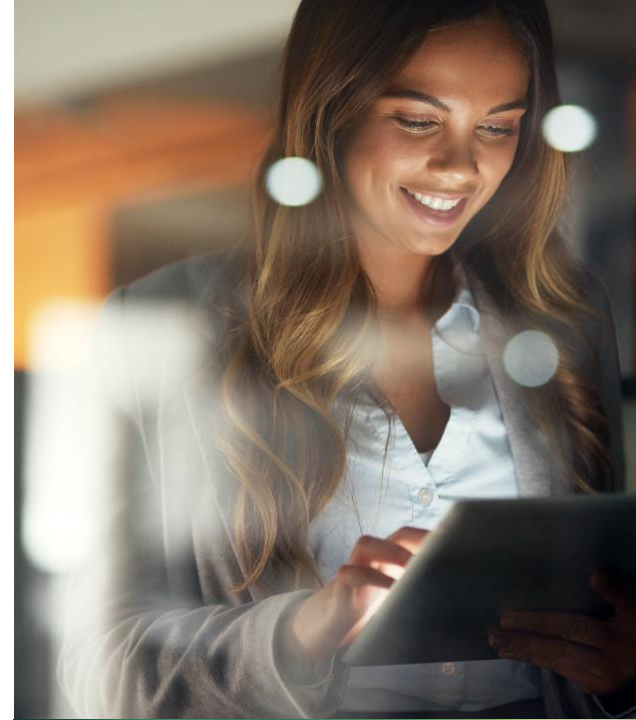
Hankintojen vastuullisuus ja seuranta

- Vastuullisuuden sisällyttäminen hankintoihin edellyttää tarpeiden syvällistä ymmärtämistä, markkinoiden ja toimijoiden kypsyyden arviointia sekä kestävien ja luotettavien toimintamallien edistämistä. Huolellinen valmistautuminen ja avoin dialogi markkinoiden kanssa, esimerkiksi markkinavuoropuhelujen kautta, tukevat vastuullisten, toteutettavien, kilpailua edistävän ja vaikuttavien hankintojen toteutumista. Markkinavuoropuhelujen avulla voidaan esimerkiksi saada tietoa uusista innovaatioista ja markkinoilla olevista kestävästä vaihtoehtoista sekä voidaan varmistaa, että tarjouspyyntöjen vaatimukset ovat selkeitä ja saavutettavissa. Muita kestävien ja innovatiivisten hankintoihin valmistelevia vaiheita on Valtiovarainministeriön Julkisten hankintojen käsikirjan mukaan sisäisten linjauksien ja hankinnan tavoitteiden määrittely. Lisäksi tulee kerätä tietoa tehtävän hankinnan tuoteryhmästä. (Valtiovarainministeriö, 2023)
- Hankintakriteerejä soveltaessa on hyvä muistaa, että hankintojen vastuullisuus kannattaa sisällyttää koko hankintaprosessiin, eikä ainoastaan huomioida vastuullisuuskriteereinä tarjouspyyntövaiheessa. Pelkkä vastuullisuuskriteereihin keskittyminen ei riitä tarkastelemaan vesihuoltolaitoksen vastuullisuutta kokonaisvaltaisesti. Esimerkiksi toiminnan tärkeimpiä vastuullisuustavoitteita, kuten toimintavarmuutta, voidaan edistää hankintojen avulla hyödyntämällä laajasti erilaisia hankintakriteereitä, eikä ainoastaan tässä työssä esiteltyjä vastuullisuuskriteereitä.
- Hankintojen vastuullisuustavoitteiden toteutumista tulee seurata sekä toimituksen yhteydessä että sopimuskauden aikana. On tärkeää varmistaa, että tarjousvertailussa esitetyt vastuullisuuskriteerit toteutuvat käytännössä, mikä edellyttää selkeitä seurantamenettelyjä ja raportointivelvoitteita sopimuksissa. Seurannan tueksi voidaan hyödyntää auditointeja ja yhteistyökeskusteluja, joiden avulla varmistetaan, että hankinnan vastuullisuustavoitteet toteutuvat koko sopimuskauden ajan.

Sisältö

1. Johdanto
2. Vastuullisuus ja ohjauskeinot
3. Vastuullinen hankintaprosessi
4. Vastuullisuustavoitteet ja -kriteerit
5. Verkostohankintojen erityispiirteet
6. Hankkeen vaikuttavuusarviointi
7. Keskeiset termit ja sanasto
8. Hankkeeseen osallistuneet tahot
9. Hankkeen yhteenveto

Miksi vastuullisuustavoitteet pitäisi integroida hankintaprosessiin?

Vastuullisten hankintojen tavoitteena tulee olla vesihuollon kokonaisvastuullisuuden vahvistaminen. Tämä edellyttää hankintaprosessien ohjaamista kohti laadukkaita, pitkäikäisiä ja ympäristöystävällisiä ratkaisuja, jotka tukevat toimintavarmuutta ja resurssien tehokasta käyttöä. Hankintojen vastuullisuustavoitteet voivat kattaa vastuullisuuden eri osa-alueita ympäristövastuullisuudesta, sosiaalisesta vastuullisuudesta ja taloudellisesta vastuullisuudesta, sisältäen esimerkiksi ilmastotavoitteita, kiertotaloustavoitteita, biodiversiteetin säilyttämistä tai ihmisoikeuksien kunnioittamista.

Vastuullisen liiketoiminnan perusta: Jokaisen yrityksen ja organisaation tulisi sitoutua siihen, ettei se aiheuta haittaa luonnolle ja yhteisöille – ja pyrkiä jopa tuottamaan nettohyötyä ympäristölle ja yhteiskunnalle.

Hankintojen **vastuullisuustavoitteet tukevat kokonaisvastuullisuutta sekä toimitus- ja huoltovarmuutta** ja niiden avulla voidaan saavuttaa synergiahyötyjä

On ymmärrettävä, millaisia vaikutuksia hankinnoilla on, jotta voidaan toimia vastuullisesti ja kestävästi.

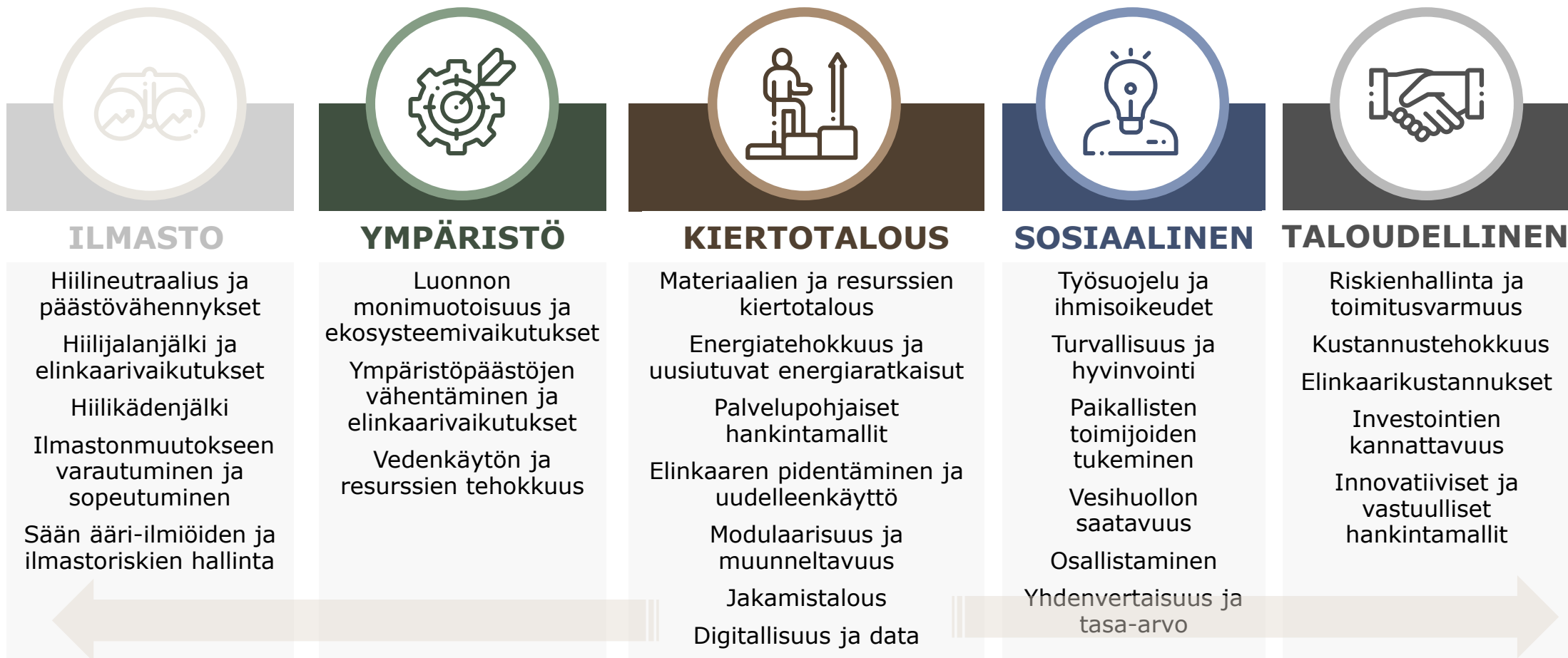

Vastuullisuus ei ole vain ympäristöteko, vaan **kilpailuetu.**

Vastuullisuustavoitteet ja -kriteerit voivat liittyä useaan eri aihealueeseen

Vastuullisuustavoitteet hankinnoissa voivat liittyä eri teemoihin, kuten ympäristöön, sosiaaliseen vastuuseen ja taloudellisuuteen.

Esimerkkejä urakointi- ja rakentamishankintoihin liittyvistä vastuullisuuskriteereistä

Urakointi- ja rakentamishankintojen vastuullisuuskriteeri	Kriteerin mittari	Vastuullisuustavoite, jota kriteeri tukee
Urakassa käytettävistä maa- ja/tai rakennusmateriaaleista tulee olla X % kiertotalousmateriaaleja.	Kiertotalous materiaalin osuus X %	Ympäristövastuullisuus, kiertotalous
Kaivuumassat on ensisijaisesti hyödynnettävä. Uusien maamassojen mahdollisimman vähäisestä käytöstä palvelun tuottajalla on mahdollisuus saada bonus, joka on X % uusien maamassojen laskennallisesta kustannuksesta.	Uusien maamassojen määrä X %.	Ympäristövastuullisuus, kiertotalous, talous.
Tarjoajan tulee ilmoittaa työmaalla syntyvän jätteen käsittelyn tai uudelleen hyödyntämisen hiilijalanjälki.	Käsittelyn hiilijalanjälki (CO ₂ -ekv.)	Ympäristövastuullisuus, hiilineutraalius, ilmaston muutos
>X % kuljetuksista oltava hiilineutraaleja.	Hiilineutraalien kuljetusten osuus kuljetuksista X %	Ympäristövastuullisuus, hiilineutraalius, ilmaston muutos
Urakoitsijan tulee tehdä suunnitelma työnaikaisesta tiedottamisesta, hyväksyttää suunnitelma tilaajalla sekä noudattaa tehtyä suunnitelmaa.	Tiedotussuunnitelma ja sen mukainen toiminta	Sosiaalinen vastuullisuus
Hankkeessa tulee pyrkiä elinkaarikustannuksiltaan huokeimpaan vaihtoehtoon.	Elinkaarikustannuslaskelma. Elinkaarikustannusten tarkastelujaksoksi on perusteltua valita hankkeen oletetun elinkaaren (esimerkiksi 50 vuoden käyttöikä) mittainen tarkastelujakso.	Taloudellinen vastuullisuus, energia- ja materiaali tehokkuus, ympäristövaikutukset
Rakennustyöt on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne minimoivat luonnon ja maaston häirinnän sekä säilyttävät olemassa olevan kasvillisuuden mahdollisimman suuressa määrin. **	Suunnitelman toteutus ja noudattaminen	Ympäristövastuullisuus, ympäristövaikutukset, luonnon monimuotoisuus

*Tähdellä merkityt kriteerit perustuvat Norjan julkishallinnon ja varainhoidon viraston vastuullisuuskriteeripankin kriteeriin.

Esimerkkejä palveluhankintoihin liittyvistä vastuullisuuskriteereistä

Palveluhankinnan vastuullisuuskriteeri	Kriteerin mittari	Vastuullisuustavoite, jota kriteeri tukee
Suunnittelun yhteydessä tulee selvittää yhteiskaivutarpeet ja mahdollisuudet.	Yhteiskaivuutarpeiden selvittäminen	Ympäristövastuullisuus, sosiaalinen vastuullisuus, taloudellinen vastuullisuus
Suunnittelussa tulee laskea hankkeen elinkaarikustannukset.	Elinkaarikustannuslaskelman sisällyttäminen	Taloudellinen vastuullisuus, toimintavarmuus
Suunnittelussa tulee hyödyntää tietomalleja resurssiviisauden parantamiseksi. Tietomallivaatimukset on määritelty liitteessä x.	Tietomallien hyödyntäminen	Ympäristövastuullisuus, ympäristövaikutukset, ilmaston muutos
Suunnitteluun tulee sisällyttää selvitys hankealueen purku ja jättemateriaalien kierrätyksestä ja hyötykäytöstä sekä kierrätysmateriaalien käytöstä rakentamisessa.	Kierrätysmateriaalivertailun sisällyttäminen	Ympäristövastuullisuus, kiertotalous
Palveluntarjoajan tulee todentaa riittävä kokemus alihankintaketjun auditoinnista palveluhankinnassa, rakennusurakoissa tai tavarahankintaan liittyvissä kokoonpano- ja asennustoimissa. *	Alihankintaketjun auditoinnin kokemus, esim. hankkeiden määrä	Sosiaalinen vastuullisuus, toimintavarmuus
Palveluntarjoajan on kuvattava, millä tavoin se varmistaa henkilöstönsä hyvinvoinnin ja jaksamisen. Kuvaus voi sisältää tiedot työhyvinvointia edistävästä käytännöistä, mittareista (esim. työtyytyväisyyskyselyt, sairauspoissaolot), koulutuksista ja työterveyden yhteistyöstä.	Dokumentoitu toimintamalli tai -ohje henkilöstön työhyvinvoinnin tukemiseksi.	Sosiaalinen vastuullisuus
Puhdistamolietettä käsittelevä taho on mukana taikka sopimusjaksolla liittyy mukaan Laatulannoite -laatujärjestelmään	Laatulannoite-laatujärjestelmän mukainen toiminta	Ympäristövastuullisuus, kiertotalous, ympäristövaikutukset

*Tähdellä merkityt kriteerit perustuvat Motivan Kriteeripankin kriteeriin.

Esimerkkejä materiaali- ja kemikaalihankintoihin liittyvistä vastuullisuuskriteereistä

Materiaali- ja kemikaalihankinnan vastuullisuuskriteeri	Kriteerin mittari	Vastuullisuustavoite, jota kriteeri tukee
Vähintään X % materiaalista on kierrätettyjä materiaaleja.	Kierrätysmateriaalin osuus X %	Ympäristövastuullisuus, kiertotalous, ilmaston muutos
Toimittajan on ilmoitettava materiaalin käyttöiän pituus suhteessa materiaalin takuuajan pituuteen.	Käyttöiän suhde takuu aikaan	Ympäristövastuullisuus, kiertotalous, ilmaston muutos
Toimittajalla tulee olla käytännöt ympäristöriskien tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja hallitsemiseksi.	Käytössä olevat käytännöt	Ympäristövastuullisuus, ympäristövaikutukset
Toimittaja on asettanut ja julkaissut ympäristötavoitteet sekä suunnitelman niiden saavuttamiseksi.	Julkaistut ympäristötavoitteet	Ympäristövastuullisuus, ympäristövaikutukset
Toimittajalla tulee olla sosiaalisten hättävähäikutusten ehkäisemiseen ja/tai vähentämiseen perustuvia vakiintuneita toimintatapoja vähintään kolmessa seuraavista kategorioista: työolot, työaika, palkkataso, työntekijöiden järjestäytyminen, pakkotyö, ihmiskauppa ja lapsityön hyväksikäyttö.	Vakiintuneet toimintatavat	Sosiaalinen vastuullisuus, ihmisoikeudet
Toimittajalla on oltava luettelo epäpuhtauksista ja hättävähäisistä aineista, joita syntyy tai joita käytetään tuotantoprosessien aikana.	Listaus epäpuhtauksista	Ympäristövastuullisuus, ympäristövaikutukset
Toimitettavan materiaalin toimitusketju on jäljitettävissä ja kuvattu raaka-ainetasolle asti. *	Toimitusketjun jäljitettävyys	Sosiaalinen vastuullisuus, ympäristövastuullisuus
Toimittajan on ilmoitettava materiaalin elinkaarikustannukset.	Elinkaarikustannuslaskelman toteutus	Taloudellinen vastuullisuus

*Tähdellä merkityt kriteerit perustuvat Motivan Kriteeripankin kriteeriin.

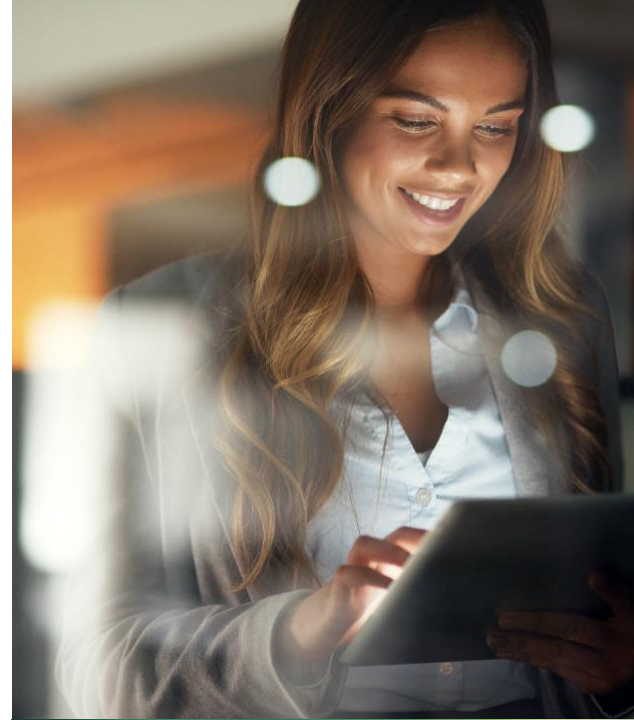
Esimerkkejä laitehankintoihin liittyvistä vastuullisuuskriteereistä

Laitehankinnan vastuullisuuskriteeri	Kriteerin mittari	Vastuullisuustavoite, jota kriteeri tukee
Laite on jäljitettävissä kokoonpanotehtaalle asti. *	Laitteen jäljitettävyys	Sosiaalinen vastuullisuus
Kulumiselle alttiiden osien varaosien on vähintään oltava yleisesti saatavilla ostettaviksi tai vaihdettavissa takuun tai huoltosopimuksen perusteella X vuoden ajan tuotteen toimituksen jälkeen. Jos tiettyä osaa ei voida tehdä saataville koko ajanjakson ajan, toimittajan on voitava korvata osa vastaavalla osalla, joka suorittaa saman toiminnon. *	Laitteen osien saatavuus	Ympäristövastuullisuus, taloudellinen vastuullisuus, toimintavarmuus
Toimittajan on ilmoitettava laitteen huoltoon käytettävien materiaalien sekä varaosien hiilijalanjälki.	Varaosien ja huollon hiilijalanjälki (CO ₂ -ekv.)	Ympäristövastuullisuus, hiilineutraalius, ilmastonmuutos
Ohjeiden on oltava saatavilla sähköisesti, ilmaiseksi ja niiden on oltava voimassa ajan verran, joka vastaa kohtuullisesti odotettavissa olevaa laitteen käyttöikää päivityksen ja korjauksen jälkeen. *	Ohjeiden saatavuus	Ympäristövastuullisuus, taloudellinen vastuullisuus, toimintavarmuus
Toimittajan on ilmoitettava laitteen kierrätettävyyssaste käytöstä poistettaessa.	Kierrätettävyyssaste X %	Ympäristövastuullisuus, kiertotalous
Toimittajan on ilmoitettava laitteessa käytettyjen kierrätysmateriaalien osuus.	Kierrätysmateriaalien osuus	Ympäristövastuullisuus, kiertotalous
Laitteen käyttövoiman tulee olla muuta kuin ei-fossiilista alkuperää.	Käyttövoiman alkuperä	Ympäristövastuullisuus, hiilineutraalius, ilmastonmuutos

*Tähdellä merkityt kriteerit perustuvat Motivan Kriteeripankin kriteeriin.

Sisältö

1. Johdanto
2. Vastuullisuus ja ohjauskeinot
3. Vastuullinen hankintaprosessi
4. Vastuullisuustavoitteet ja -kriteerit
5. Verkostohankintojen erityispiirteet
6. Hankkeen vaikuttavuusarviointi
7. Keskeiset termit ja sanasto
8. Hankkeeseen osallistuneet tahot
9. Hankkeen yhteenveto

Vesihuoltolaitosten omaisuudesta suurin osa koostuu vesihuoltoverkostoista

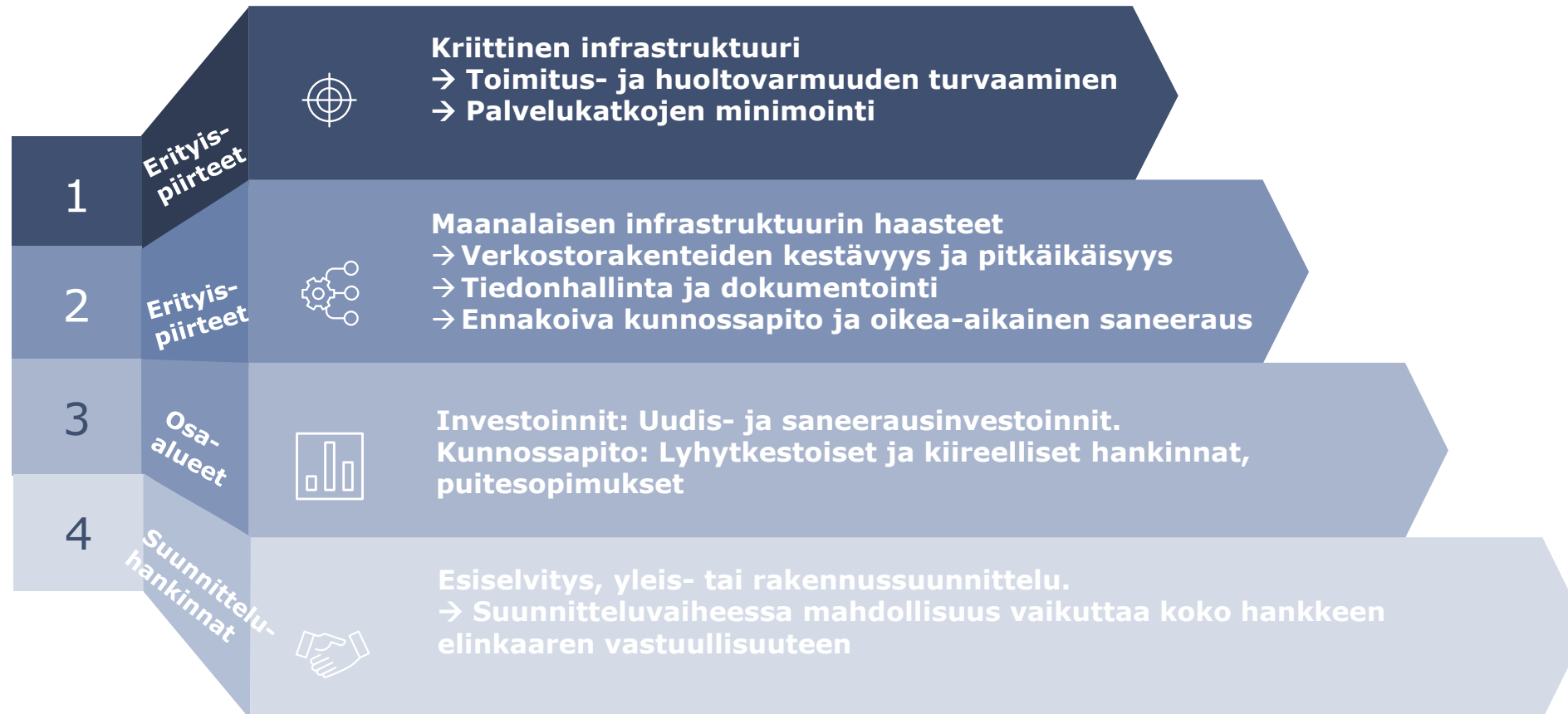
VERKOSTOT

- Vesihuoltoverkostot ovat osa yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria, joten häiriöttömän toiminnan varmistaminen on tärkeää
- Myös rakentaminen ja kunnossapito on suunniteltava niin, että palvelukatkokot asiakkaille minimoidaan.
- Verkostorakenteiden kestävyys ja pitkäikäisyys ovat vesihuollon kannalta keskeisiä tekijöitä, sillä verkostojen saneeraaminen on usein haastavaa.
- Verkosto-hankinnoilla on pitkäkestoisia vaikutuksia vesihuollon toimintaan. Kun verkoston laskennallinen käyttöikä on 50–100 vuotta, korostuu huolellisen mitoituksen ja kasvuennusteiden merkitys. Lisäksi pitkän aikavälin maankäyttösuunnitelmat voivat edistää onnistuneiden verkostohankintojen toteutumista.
- Vesihuoltoverkostoihin liittyvät hankinnat voidaan jakaa kahteen osa-alueeseen: kunnossapitoon ja vesihuoltoverkoston investointeihin liittyviin hankintoihin.
- Verkoston kunnossapidon hankinnat liittyvät lyhytkestosiin mutta usein kiireellisiin toimenpiteisiin, toisin kuin verkoston investointeihin liittyvät hankinnat, jotka ovat pitkäjänteisempiä.

URAKOIDEN TOTEUTUS JA ERITYISPIIRTEET

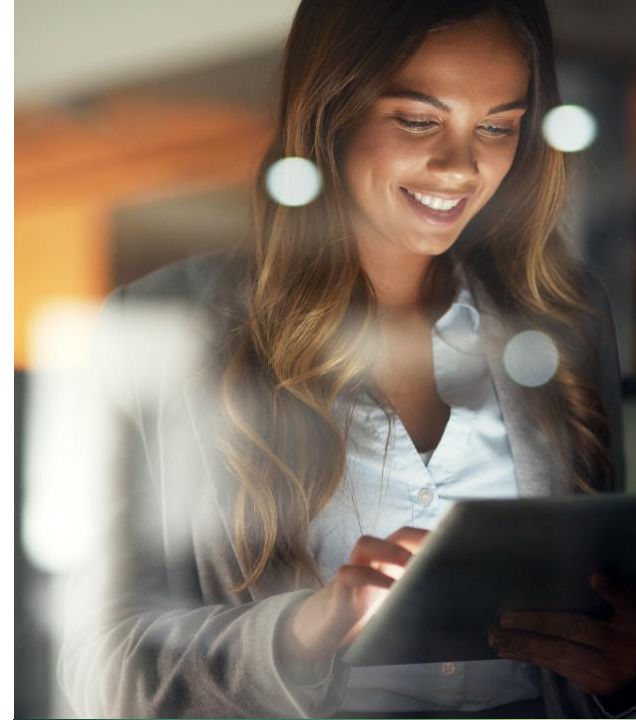
- Rakennusurakat voidaan toteuttaa eri tavoin riippuen hankkeen luonteesta ja tilaajan tavoitteista. Urakkakokonaisuudet voidaan jakaa kahteen osa-alueeseen:
 - Yhteiset urakkakilpailutukset kunnan kanssa – käytetään erityisesti uudis- ja saneerausinvestoinneissa, joissa vesihuoltolaitoksen hankkeet yhdistetään esi-merkiksi katujen saneeraukseen tai muihin kunnallisiin rakennushankkeisiin.
- Vesihuoltolaitoksen omat urakkakilpailutukset – toteutetaan laitoksen omien investointien ja kunnossapitohankkeiden osalta.

Hankintojen vastuullisuustavoitteet huomioimaan vesihuoltoverkoston erityispiirteitä ja tukemaan elinkaarikestävyyttä

Sisältö

1. Johdanto
2. Vastuullisuus ja ohjauskeinot
3. Vastuullinen hankintaprosessi
4. Vastuullisuustavoitteet ja -kriteerit
5. Verkostohankintojen erityispiirteet
6. Hankkeen vaikuttavuusarviointi
7. Keskeiset termit ja sanasto
8. Hankkeeseen osallistuneet tahot
9. Hankkeen yhteenveto

Hankkeen vaikuttavuusarviointi

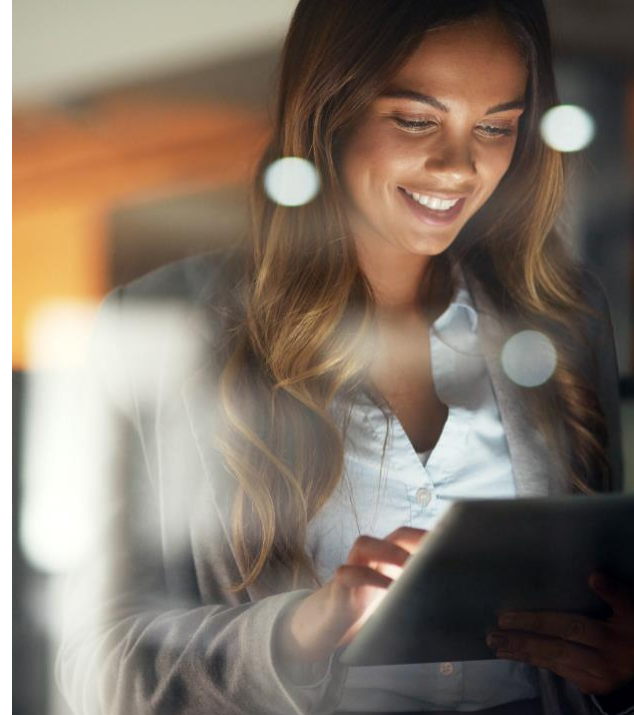
- Vastuullisuuskriteerien lisääminen vesihuollon hankintaohjeistuksiin voi auttaa vastaamaan useisiin globaaleihin haasteisiin.
- Hankintapäätöksillä voidaan vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, edistää kiertotaloutta ja parantaa energiatehokkuutta. Lisäksi vastuulliset hankinnat tukevat paikallista taloutta ja luovat työpaikkoja, mikä vahvistaa yhteisöjen hyvinvointia.
- Tämä hanke tukee erityisesti VVY:n strategian painopistealuetta Vesihuoltoala uudistuu: Vesihuoltoalan toimintamalleja, rakenteita ja yhteistyötä uudistavat hankkeet.
- Kriteerien kautta voidaan edistää järjestelmien toimintavarmuutta esimerkiksi varmistamalla, että käytetyt materiaalit ja teknologiat ovat luotettavia, pitkäikäisiä ja paremmin sopeutuvia muuttuviin olosuhteisiin.

- Vastuullisuuskriteerien lisääminen vesihuollon hankintoihin edistää myös useita YK:n Agenda 2030 -tavoitteita:

Sisältö

1. Johdanto
2. Vastuullisuus ja ohjauskeinot
3. Vastuullinen hankintaprosessi
4. Vastuullisuustavoitteet ja -kriteerit
5. Verkostohankintojen erityispiirteet
6. Hankkeen vaikuttavuusarviointi
7. Keskeiset termit ja sanasto
8. Hankkeeseen osallistuneet tahot
9. Hankkeen yhteenveto

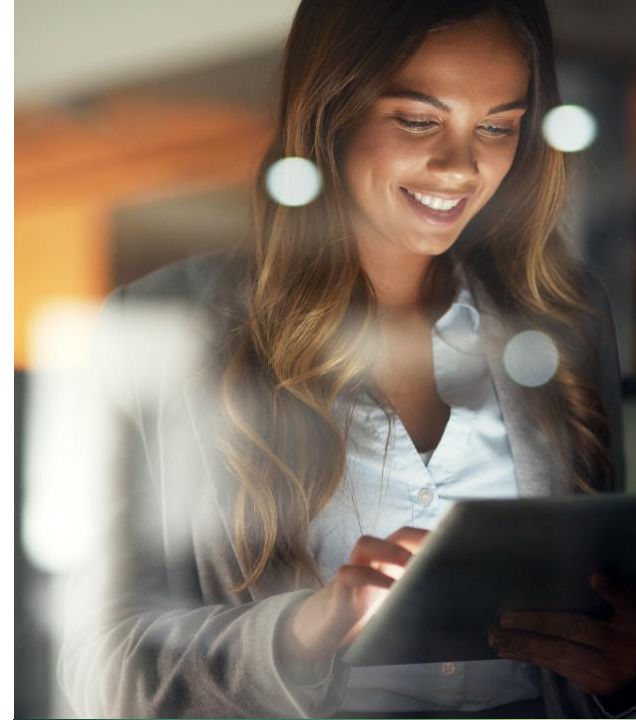

Koonti hankkeessa esiintyvistä keskeisimmistä termeistä

Termi	Selite
Hiilijalanjälki	Mittari, joka kuvaa yksilön, organisaation, tuotteen tai toiminnan aiheuttamia kasvihuonekaasupäästöjä, yleensä hiilidioksidiekvivalentteina (CO ₂ ekv.).
Hiilineutraalius	Toimijan tuottamat kasvihuonekaasupäästöt on joko täysin vähennetty tai kompensoitu, esimerkiksi hiilinielujen avulla, niin että nettovaikutus on nolla.
Kaksoisolennaisuus	Tämä on keskeinen osa CSRD-raportointia, joka arvioi toimintaa kahdesta näkökulmasta: organisaation vaikutusta ympäröivään yhteiskuntaan ja ympäristöön sekä näiden vaikutusten tarkastelua omaan talouteen ja liiketoimintamalliin
Kestävyys	Toimintaa, joka täyttää nykyhetken tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia täyttää omat tarpeensa. Se kattaa ympäristön, talouden ja yhteiskunnan näkökulmat
Vastuullisuus	Yksilöt, yritykset ja organisaatiot ottavat vastuun teoistaan ja niiden vaikutuksista ympäristöön ja yhteiskuntaan. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi eettistä liiketoimintaa, ympäristöystävällisiä käytäntöjä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta.
Vähähiilisyys	Toimintamalli, jossa pyritään merkittävästi vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä fossiilisten polttoaineiden käytön minimoinnin ja kestävien ratkaisujen avulla.
Luontojalanjälki	Mittari, joka arvioi ihmisen toiminnan vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, kuten ekosysteemien tilaan, elinympäristöjen häviämiseen ja lajikatoon.

Sisältö

1. Johdanto
2. Vastuullisuus ja ohjauskeinot
3. Vastuullinen hankintaprosessi
4. Vastuullisuustavoitteet ja -kriteerit
5. Verkostohankintojen erityispiirteet
6. Hankkeen vaikuttavuusarviointi
7. Keskeiset termit ja sanasto
8. Hankkeeseen osallistuneet tahot
9. Hankkeen yhteenveto

Hankkeeseen osallistuneet tahot

- Hankkeeseen osallistui Suomen Vesilaitosyhdistys ry:n (VVY) lisäksi kuusi vesihuoltolaitosta: Kokkolan Vesi, Kuopion Vesi Oy, Kymen vesi Oy, Raision Vesi Oy, Turun Vesi-huolto Oy ja Iisalmen vesi -liikelaitos.

Ohjausryhmän jäsenet:

- Saijariina Toivikko, VVY
- Juha Jyrkkä, Kokkolan Vesi
- Marianna Hautala, Kokkolan Vesi
- Minna Väisänen, Kokkolan Vesi
- Kirsi Laamanen, Kuopion Vesi Oy
- Marja Stjerna, Kuopion Vesi Oy
- Jani Väkevä, Kymen Vesi Oy
- Anders Öström, Raision Vesi Oy
- Irina Nordman, Turun Vesihuolto Oy
- Anna-Riitta Kokkonen, Iisalmen vesi -liikelaitos
- Samuli Hujanen, Iisalmen vesi -liikelaitos
- Tomi Autio, Iisalmen vesi -liikelaitos

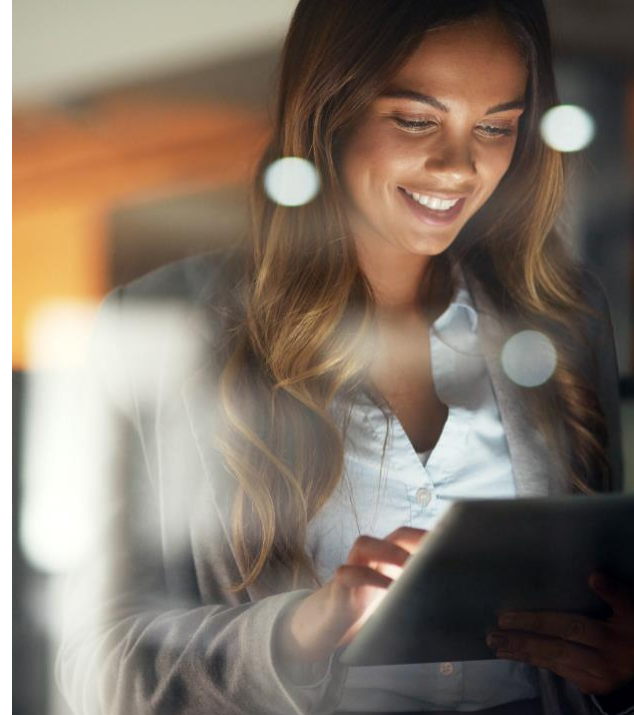
Konsultilta hankkeeseen osallistuneet henkilöt:

- Minna Pirilä
- Maija Ahonen
- Antti Levänen
- Reijo Kuivamäki
- Terhi Renko
- Hanna-Kaisa Lahtisalmi
- Jussi Ristimäki
- Mika Nevala
- Karin Lepola
- Anne-Mari Aurola
- Maija Vilpanen

Sisältö

1. Johdanto
2. Vastuullisuus ja ohjauskeinot
3. Vastuullinen hankintaprosessi
4. Vastuullisuustavoitteet ja -kriteerit
5. Verkostohankintojen erityispiirteet
6. Hankkeen vaikuttavuusarviointi
7. Keskeiset termit ja sanasto
8. Hankkeeseen osallistuneet tahot
9. Hankkeen yhteenveto

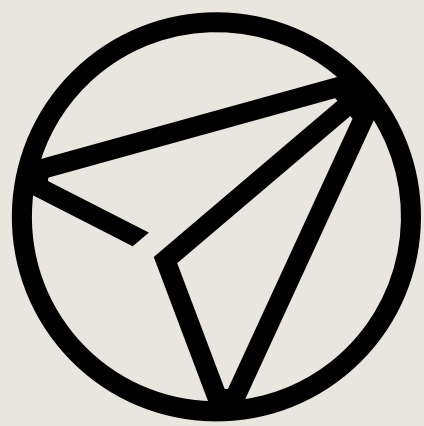

Hankkeen keskeisimmät johtopäätökset

Making Future

AFRY